

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

Мова сьогодні — не просто форма комунікації. В Україні вона залишається моральним маркером, який відділяє свободу від підлеглості, свідомість від байдужості. Молодіжна мовна гібридність не є злочином, але є викликом — викликом пам'ятати, що кожне слово має історію. І, можливо, справжня свобода полягає не в тому, щоб говорити «як завгодно», а в тому, щоб знати, чому ми говоримо саме українською.

Список використаних джерел

1. Масенко Л. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. Київ: КМ Academia, 2004. 64 с.
2. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso, 2006.
3. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. Вид. 2-ге. Київ: Факт, 2009. 156 с.

ХАРЛАМОВА О. М., *ст. викладач,*
СКАЧКО А. Ю., *здобувачка вищої освіти,*
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ПРОФЕСІЯ ПЕРЕКЛАДАЧА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні штучний інтелект стрімко змінює професію перекладача, і ця трансформація змушує замислитися про роль людини у світі, де алгоритми здатні миттєво обробляти величезні обсяги тексту. Інструменти машинного перекладу, такі як ChatGPT, DeepL або Google Translate, роблять мовні ресурси доступнішими, даючи змогу аналізувати не лише слова, а і контекст, граматику та навіть певні нюанси стилю чи ідіоми. З одного боку, це робить переклад швидким, зручним і економічним, однак коли ми заглиблюємося у справжню суть перекладу, стає очевидним, що машини не можуть повністю замінити людину. Переклад - це не лише перенесення слів з однієї мови на іншу, а складний творчий процес, який ураховує культурні коди, емоційний тон, авторський стиль та очікування конкретної аудиторії. Машини можуть підбирати правильні слова, але вони не здатні передати емоції, наміри чи тонкі нюанси, що роблять текст живим і зрозумілим для читача.

Особливо цікаво спостерігати, як сучасні системи працюють зі спеціалізованою термінологією. Технічні документи, юридичні контракти або медичні записи потребують виняткової точності, оскільки навіть незначна помилка може мати серйозні наслідки. Навіть якщо алгоритми ШІ навчати на професійних корпусах, вони не завжди здатні забезпечити послідовність і точність перекладу складних термінів, тоді як досвідчений перекладач розуміє всі нюанси спеціалізованої мови і може адаптувати текст під конкретний контекст, що робить переклад безпечним і точним [2].

Не менш важливим є передавання емоційного тону і стилю автора. Мова - це не просто інструмент комунікації, вона передає емоції, атмосферу та інтенції. Машини можуть формувати граматично правильні речення, але часто залишають текст «порожнім» у сенсі емоційного забарвлення. Людські перекладачі здатні інтерпретувати тональні та емоційні нюанси, підлаштовуючи стиль під конкретну аудиторію, що особливо важливо для літературних творів, рекламних матеріалів або будь-якого контенту, який покликаний взаємодіяти з читачем.

Якість перекладу також розрізняється між мовами. Машинний переклад чудово працює для популярних мов, але може давати менш точний результат для рідкісних або регіональних мов. Людський перекладач забезпечує стабільну точність і узгодженість, незалежно від мовної пари. Це особливо важливо у великих міжнародних проєктах, де будь-яка неточність може призвести до непорозумінь або навіть юридичних проблем [1].

Сучасні технології перекладу демонструють, наскільки стрімко розвиваються алгоритми ШІ. Google Translate, який починав із статистичного перекладу, сьогодні використовує нейронний машинний переклад, що дає змогу враховувати контекст і забезпечує природність перекладу більш як сотнею мов. DeepL спеціалізується на перекладі європейських мов і має високу стилістичну точність, демонструючи, що сучасні нейронні мережі можуть наближати автоматичний переклад до рівня людського розуміння. ChatGPT від OpenAI, хоча і не є класичною системою машинного перекладу, здатна перекладати тексти, пояснювати значення слів, пропонувати варіанти стилю і адаптувати повідомлення під різні аудиторії, що робить її потужним інструментом для чернеток і креативної роботи [3].

Моделі BERT і T5 від Google допомагають глибше розуміти контекст і семантичні зв'язки в текстах, тоді як багатомовна модель M2M-100 від Meta дає змогу перекладати між ста мовами без проміжної англійської, відкриваючи нові можливості для глобальних проєктів. Комп'ютерно-

асистовані перекладацькі інструменти, такі як Trados, MemoQ, Wordfast або Memsource, зберігають пам'ять перекладів, підтримують термінологічні бази та інтегрують нейронні моделі, допомагаючи перекладачам узгоджувати стиль і термінологію у великих проєктах. Крім того, автоматичний переклад мультимедіа, зокрема YouTube Auto-Translate, Microsoft Video Indexer і DeepL API для відео, відкриває нові перспективи для перекладу аудіо- та відеоконтенту, створюючи субтитри та голосові переклади для міжнародної аудиторії.

Усі ці технології демонструють, що штучний інтелект не замінює перекладача, а надає йому потужний інструментарій, який поєднує швидкість і продуктивність машин із глибиною людського розуміння, емоційним сприйняттям і культурним контекстом. Людина зберігає критичну роль у передаванні точності, стилю та емоційного забарвлення тексту, тоді як алгоритми забезпечують базову структуру, узгодженість і оперативність. Майбутнє перекладу лежить у балансі між людською експертизою і технологіями: перекладачі стають постредакторами машинного перекладу, адаптуючи його під культурний контекст і емоційний тон, а CAT-системи допомагають підтримувати узгодженість і термінологічну точність. Такий симбіоз дає змогу створювати тексти, які залишаються живими, зрозумілими та високоякісними для будь-якої аудиторії, нагадуючи нам, що технології лише підсилюють людські компетенції, але не можуть замінити чутливість, критичне мислення та творчий підхід перекладача.

Список використаних джерел

1. Накамура К. (2025). Роль перекладачів-людей в епоху штучного інтелекту та машинного перекладу. Globibo. URL: <https://globibo.blog/the-role-of-human-translators-in-the-age-of-ai-and-machine-translation/>.
2. Поєднання мов: світ штучного інтелекту. DMIE Expo. URL: <https://www.dmiexpo.com/uk/ai/ai-translate/>.
3. The Crucial Role of Human Post-Editing in AI and Machine Translation. WordMinds. URL: <https://wordminds.com/blog/the-crucial-role-of-human-post-editing-in-ai-and-machine-translation>.